

Att skriva uppsats!

En handledning i konsten att skriva en uppsats

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Dispositionen av en uppsats	4
Titelsida.....	4
Sammanfattning / abstract.....	4
1. Inledning.....	4
Syfte	4
Frågeställning	5
Metod	5
Källkritik	5
2. Undersökning	6
3. Analys.....	6
4. Slutsatser	6
Formalia	7
Styckeindelning och teckensnitt.....	7
Hänvisningar	7
Referenslista	7
Att tänka på	8
Disposition	8
Den röda tråden	8
Fakta och värderingar.....	8
Saklighet.....	9
Självständighet	9
Avslutning	9

Bakgrund

Varför skall man som elev vid Nacka Gymnasium lära sig skriva uppsatser? Det är egentligen inte skrivandet som är det viktiga utan själva forskningsarbetet, som dock ofta presenteras i skriftlig form. Ett annat svar på frågan är att gymnasieskolan är en förberedelse för högre studier och du kommer då att ha nytta av denna kunskap.

I det följande presenteras en mall för hur en uppsats kan läggas upp. Mallen är framförallt användbar inom samhällsvetenskap och humaniora. Varianter kan förekomma, men mallen är ändå en bra grund att utgå ifrån.

Dispositionen av en uppsats

En vetenskaplig uppsats består vanligen av följande delar: inledning, undersökning, analys och slutsats.

Titelsida

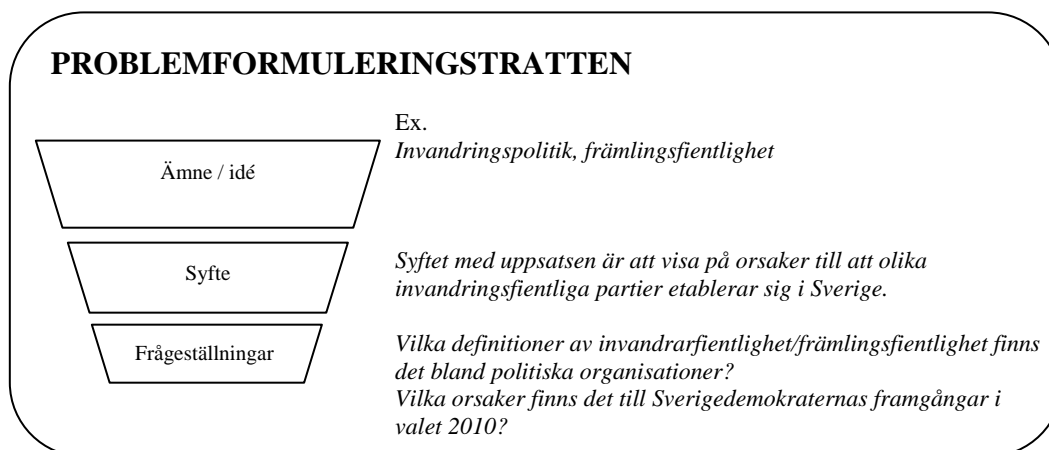
Titelsida med information om författare, skola, kurs, titel, undertitel (se titelsidan på denna uppsatsguide)

Sammanfattning / abstract

Först i en uppsats brukar en *kort* sammanfattning finnas (ett så kallat abstract). Den ska vara koncentrerad och sammanfatta syftet med och resultatet av din undersökning. Du ska alltså inte här skriva att ”jag har gjort, det och det och det” utan förklara syfte, frågeställning samt resultat med analys i löpande text och oerhört kortfattat. Med andra ord skriver du sammanfattningen när uppsatsen i övrigt är klar.

1. Inledning

I inledningen säljer du in uppsatsen till läsaren genom att väcka intresse och visa på ett vetenskapligt och sakligt förhållningssätt. Själva inledningsstycket kan innehålla citat eller kuriosa kring ämnet för att fånga läsarens intresse. Ibland passar det bra att vara lite mer personlig i inledningen och på så vis motivera till läsning av uppsatsen.

Beroende på uppsatsens karaktär och omfång, kan rubriceringarna nedan se olika ut. Syfte och metod ska dock alltid framgå.

Syfte

När du redogör för syftet med din uppsats förklarar du och motiverar i ett vidare perspektiv varför du har skrivit den. Om du tidigare har haft en idé om att fördjupa dig i främlingsfientlighet eller invandringspolitik, ska du ner ett steg i problemformuleringstratten (se figur ovan) och presentera syftet. Beskrivningen av syftet utmynnar i sin tur i en frågeställning.

Frågeställning

Nästa steg ner i problemformuleringsstratten innebär att du ska ange vilken frågeställning som ska ligga till grund för din analys. Det går inte att berätta *allt* om invandringpolitiken i en uppsats, utan med hjälp av frågeställningarna ska du avgränsa och precisera vad du faktiskt ska analysera i slutändan.

En bra frågeställning är:

- *Relevant* – överensstämmer med uppsatsens syfte
- *Fokuserad* – preciserar arbetet och gör rimliga avgränsningar
- *Intressant* – lockar till analys. Frågorna bör inte gå att besvara med ja/nej-svar, utan kräva analys. Varför- och hurfrågor är därför att föredra!
- *Möjlig att besvara* – hur bra en frågeställning än är i övrigt, så måste det också finnas rimliga möjligheter att få den besvarad

Här är några exempel på frågeställningar som bör fungera:

*Vilken är orsaken till invandrarfientliga partiers framväxt i Sverige?
Hur skiljer sig framställningen av manliga och kvinnliga elitidrottsutövare i kvällstidningarnas sportsidor?
Vilken attityd hade tidningen Göteborgs sjöfarts- och handelstidning gentemot Finland under fortsättningskriget 1943-44?
Hur har fairtradeprodukter marknadsförts i Sverige under 2010?*

Ibland kan frågeställningen behöva avgränsas ytterligare. Om du skriver utifrån den första frågan ovan, kan du välja att fokusera på två invandrarfientliga partier istället för samtliga.

Metod

Här presenterar du vad du tänker använda dig av för arbetssätt. Har du läst böcker eller tidsskrifter? Har du studerat specifika webbsidor? Eller har du kanske gjort en egen undersökning i form av enkäter eller intervjuer? Det skall framgå.

I ett metodavsnitt skall alltså författaren av uppsatsen redogöra för hur undersökningen är utförd (genomförd), vilket material undersökningen är baserad på samt föra en diskussion kring hur han eller hon valt sitt material. Kort sagt metodavsnittet ska besvara frågorna: Hur är undersökningen genomförd och varför är den genomförd på det sättet? Metoddelen är alltså ett stöd för läsaren för att denne ska kunna bedöma om resultaten är rimliga och faktiskt kunna göra om samma undersökning.

Källkritik

Det är alltid viktigt att vara kritisk mot sina källor. Ibland krävs det därför ett eget avsnitt, där källornas trovärdighet/giltighet värderas och diskuteras. En god utgångspunkt för resonemanget är att fråga sig (1) vem som står bakom informationen (artikeln, boken, hemsidan etc) och (2) vad som är syftet med den.

2. Undersökning

I undersökningsdelen presenterar du det underlag som sedan ligger till grund för din analys. Underlaget kan bestå av fakta från böcker, webbsidor, tidningar och tidsskrifter, statistik, tabeller, diagram, intervjuer och enkäter. Hur avsnittet disponeras och rubriceras varierar beroende på ämne och metod.

Tänk på att det alltid är viktigt att ange var informationen kommer ifrån. (Se avsnitt om Formalia)

3. Analys

När du kommit så här långt i din uppsats har du gjort en undersökning och lagt fram faktauppgifter som utgör underlaget för fortsättningen. Med stöd av undersökningen skall du nu försöka resonera dig fram till ett svar på frågan du ställde i uppsatsens inledning. Därför är detta uppsatsens viktigaste del; om den saknas är uppsatsen ofullständig.

Observera att nya faktauppgifter eller hänvisningar till nya källor vanligen inte förekommer i denna del. Hur du genomför analysen kan variera beroende på ämne och metod. (Se exempel på modeller under avsnittet Att tänka på)

Ett sätt är att ställa olika typer av motstridiga faktauppgifter eller argument mot varandra. Föreställ dig att du analyserar konsekvenser av presstöd till tidningar och tidsskrifter. Då kan du lyfta fram argument för och emot: Å ena sidan hjälper presstödet många små tidningar att överleva. Det i sin tur bidrar till att fler röster i samhället blir hörda. Å andra sidan kan även främlingsfientliga och antidemokratiska tidsskrifter bli berättigade presstöd. Din uppgift blir att värdera och väga argumenten emot varandra och resonera dig fram till en ståndpunkt.

En annan vanlig modell handlar om att utreda *orsaker* till och *konsekvenser* av en viss situation, händelse eller företeelse.

4. Slutsatser

Till sist avslutar du din uppsats med att sammanfatta vad du kommit fram till. Du skall helt enkelt sätta ner foten och tydligt tala om vilket svaret på din frågeställning är. Svaret behöver dock inte vara entydigt – verkligheten är sällan svart eller vit. Detta avsnitt skall du hålla relativt kort. Argumentationen för ditt svar har du redan haft i analysdelen.

Formalia

För att uppsatsen ska bli tydlig, vetenskaplig och läsvänlig är det viktigt med formalia.

Styckeindelning och teckensnitt

Vi börjar med styckeindelning. Syftet med styckeindelning är att hjälpa läsaren att orientera sig i texten. Du inleder ett nytt stycke när du påbörjar ett nytt resonemang. Två metoder är tillåtna för att markera nytt stycke: blankrad eller indrag.

Använd dig av ett neutralt och lättläst teckensnitt (t ex Times New Roman) i storlek 12. Texten ska vara vänsterställd.

Hänvisningar

Hänvisningar görs för att visa varifrån man har hämtat sina uppgifter. Meningen är att läsaren ska kunna kontrollera dina uppgifter eller ytterligare fördjupa sig i ämnet. Hänvisning görs i anslutning till exempelvis citat, referat av andras texter och faktauppgifter som inte är allmänt kända. Extra viktigt att sätta ut hänvisningar vid påståenden eller faktauppgifter som verkar osannolika.

Det finns två system du kan använda dig av. Tänk på att inte blanda dessa system i uppsatsen.

I det ena systemet ger man hänvisningar inom parentes direkt i texten (författare, årtal, sida). Exempelvis (Englund 2010, s. 57).

I det andra systemet sätter du ut en fotnot efter den mening eller stycke som kräver hänvisning. Hänvisningen hamnar i sidfoten, som det här exemplet visar.¹

I hänvisningarna behöver du inte lämna fullständiga uppgifter. I regel räcker det med författare, årtal och sida.

Referenslista

I referenslistan lämnar du fullständiga källuppgifter (se exempel nedan). De källor som du hänvisar till skall alltså finnas med här.

Böcker

De uppgifter du skall ha med här är författare, utgivningsår, titel (kursiverad) förlag och förlagsort.

Exempel: Englund, Peter, 2010, *Stridens skönhet och sorg*, Atlantis, Stockholm

Internet

De uppgifter du skall ha med här är namn på författare eller organisation, titel eller rubrik (kursiverad), adressen och datum du hämtat informationen.

Exempel: Melin, Lena, ”Sverige en bananrepublik”,
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/lenamellin/article7840044.ab> hämtad 2011-02-21

¹ Englund 2010, s 57

Kommer dina uppgifter från ett uppslagsverk på internet ska du även ange sökord.

Exempel: Nationalencyklopedin ne.se Sökord: Källkritik, hämtad 2011-02-21

Tidningar

De uppgifter du skall ha med här är författare, artikelns rubrik, tidningens namn och datum.

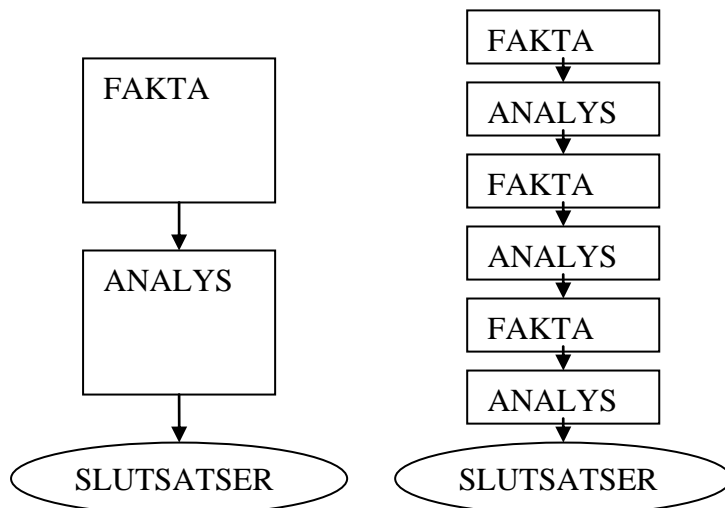
Exempel:

Brink, Erik, ”Reformera staten nu”, *Dagens Nyheter*, 2010-10-24

Att tänka på

Disposition

Du kan disponera uppsatsen på olika sätt (se Figur 1). En faktadel och en analysdel som lagts under två skilda rubriker kan användas för mer omfattande uppsatser (modellen till vänster). Ett alternativ kan vara att presentera och tolka fakta allteftersom (modellen till höger).

Figur 1.

Den röda tråden

Det är viktigt att en uppsats har en röd tråd genom hela arbetet. På så vis underlättar du för läsaren att följa med i texten, samtidigt som uppsatsens helhetsintryck stärks. Ett tips som kan fungera är att inleda nya stycken genom att återkoppla till tidigare innehåll.

Fakta och värderingar

En fråga som många elever ställer är: Hur skall jag göra med mina egna åsikter? Hittills har vi varit noga med att du som författare måste vara saklig. Dina påståenden och slutsatser ska vara väl underbyggda med fakta och argumentation. Samtidigt är det sannolikt att din analys kommer att ge uttryck för vissa värderingar. Att vara helt objektiv är i princip omöjligt och kanske alltid inte helt önskvärt. Dock bör man undvika formuleringar av typen ”jag tycker” och ”jag tror”, då dessa ger ett pratigt och ovetenskapligt intryck. Istället kan du fokusera att motivera dina ställningstaganden, t ex genom formuleringar som ”denna forskning visar på...” eller ”Englund hävdar med rätta att...”. Viktigt är att undvika påståenden som saknar stöd i fakta.

Saklighet

Tidningar, böcker, internetsidor och TV-program kan ibland av olika skäl skarva lite med sanningen genom att vinkla, utelämna vissa uppgifter eller fara med halvsanningar.

Kvällstidningar kan t ex blåsa upp nyheter på löpsedeln för att sälja lösnummer och då brister kvällstidningen i saklighet. Som uppsatsskribent ska du inte ta till sådana metoder, utan så långt det går läggs fakta fram utan värderingar eller vinklingar.

Självständighet

Ditt arbete bygger i stor utsträckning på vad andra har skrivit, men det är *du* som skriver uppsatsen. Du använder egna ord och formuleringar, för egna resonemang och drar egna slutsatser. När du citerar och refererar, gör du det för att underbygga dina egna resonemang. Undvik att göra långa osjälvständiga referat av vad andra har skrivit – eller att använda andras resonemang som dina egna.

Att plagiera andras texter betraktas som fusk, även om du byter ut några ord. Uppsatser som rymmer plagiat underkänns.

Avslutning

När du är klar med uppsatsen ska du skicka in den till Urkund. Varje lärare har en unik adress hos Urkund. Kontrollera att du skriver rätt adress.